

STICHTING CORNELIS HOFSTEDE DE GROOT, VRIENDEN VAN HET RKN

JAARVERSLAG 2020

Den Haag, 27 mei 2021

INHOUDSOPGAVE

JAARVERSLAG 2020 Stichting Cornelis Hofstede de Groot/Vrienden van het RKD

Bestuursverslag	2
<u>Jaarrekening</u>	
Balans	10
Exploitatierekening	11

BESTUURSVERSLAG

VOORWOORD

Het jaar 2020 was in vele opzichten een vreemd jaar waarin wij allen overvallen werden door de coronacrisis. Dit is ook aan de Stichting Vrienden van het RKD, voorheen geheten Stichting Cornelis Hofstede de Groot, niet onopgemerkt voorbijgegaan. De stichting zet zich al sinds 1993 in om het RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis te ondersteunen daar waar mogelijk en nodig is. Als toegewijde begunstigers zetten wij ons met steun van onze leden al meer dan 27 jaar in voor het RKD door publieksactiviteiten mogelijk te maken en mede te organiseren, aankopen te ondersteunen en een actieve partner te zijn voor het instituut dat wij allen een warm hart toedragen. Het RKD staat voor grote uitdagingen in de toekomst en wij willen als betrokken bestuur samen met onze leden de ambities van het instituut op verschillende terreinen ondersteunen. Wij kijken terug op een jaar waarbij de rol van de Vrienden ondanks de tegenslag van de pandemie voor het RKD heel belangrijk is geweest. Met dit jaarverslag doen wij verslag van al onze activiteiten.

DOELSTELLING

De stichting beoogt de kring van geïnteresseerden in het werk van het RKD in binnen- en buitenland te vergroten en het instituut financieel te ondersteunen, onder andere bij bijzondere aankopen. Zij wil een bijdrage leveren aan de versteviging van de plaats en aan de verbreding van de activiteiten van het RKD in de kunsthistorische wereld, musea, universiteiten, kunsthandel, veilingwezen, verzamelaars en (particuliere) onderzoekers.

In 2020 zijn er verschillende acties ondernomen om dit doel te bereiken. Helaas vonden veel reguliere activiteiten geen doorgang vanwege de ingestelde coronamaatregelen. Ondanks deze beperkingen heeft de stichting in totaal vijf maal het RKD ondersteund.

BESTUUR

Het bestuur van de Stichting Vrienden van het RKD bestond in 2020 uit zeven leden, waarvan de secretaris een medewerker van het RKD is.

De termijnen van de voorzitter Lidewij de Koekoek en bestuurslid Jaap van Duijn liepen in november 2019 af. Het voorzitterschap werd tijdelijk waargenomen door bestuurslid Daantje Meuwissen tot Gajus Scheltema per 1 juni 2020 als voorzitter werd benoemd. Tevens liep de termijn van bestuurslid Quentin Buvelot af en deze is per 1 november 2020 ingevuld door Lea van der Vinde. De overige bestuursleden verlengden hun termijnen.

Het secretariaat en de financiële administratie van de Stichting wordt door het RKD verzorgd.

Het bestuur is in 2020 drie keer digitaal bij elkaar gekomen, op 28 mei, 24 september en 20 november. De bestuursleden beoefenen hun functie op vrijwillige basis en onbezoldigd uit.

VRIENDEN

In 2020 is het ledenbestand opgeschoond, leden die hun contributie in zowel 2019 als 2020 niet hadden voldaan, zijn na herhaaldelijke herinneringen uit het ledenbestand verwijderd. Door nieuwe aanwas van leden is het totaal aantal Vrienden hierdoor ongeveer gelijk gebleven. Het bestuur is tevreden met deze cijfers, ondanks opschoning van het bestand is het ledenaantal dankzij enkele nieuwe leden niet gedaald. In onderstaande tabel is een overzicht van de verschillende categorieën met bijbehorende aantallen te vinden, hierbij wordt uitgegaan van betalende leden in 2020 en 2019 (niet van het totaal aantal leden).

Overzicht Vrienden van het RKD

	2020	2019
Vriend	294	285
Vriend Student	6	6
Vriend in het buitenland	15	16
Partnerlidmaatschap (geldig voor 2 personen)	34	36
Donateur	34	37
Bedrijfsdonateur/begunstiger	1	2
Cirkel van Hofstede	0	1
Niet-betalende Vrienden	6	6
Totaal aantal	390	389

STEUN AAN HET RKD –NEDERLANDS INSTITUUT VOOR KUNSTGESCHIEDENIS**Overzicht bijdragen 2020: totaal € 26.000**

Ainsworth	€ 5.000
Bredius	€ 4.000
Herinrichting	€ 10.000
Restauratie Schenking Mauritshuis, Steengracht collectie	€ 2.000
Jaarlijkse bijdrage aan het digitale Bulletin	€ 5.000

De Stichting Vrienden van het RKD heeft in 2020 bijgedragen aan de acquisitiekosten van het archief van Maryan Ainsworth.

Dr. Maryan W. Ainsworth promoveerde aan Yale University op Bernard van Orley, waarna ze haar carrière startte bij The Metropolitan Museum of Art. Tegenwoordig heeft ze de vroeg-Nederlandse, -Franse en -Duitse schilderkunst onder haar hoede. Zij leverde een belangrijke bijdrage aan de kunstgeschiedenis door haar vele publicaties en tentoonstellingen. Voor haar werkzaamheden werd ze meermaals onderscheiden. Recent was ze als lid van het Internationale Expertencomité betrokken bij de restauratie van *De Aanbidding van het Lam Gods* door Jan en Hubert Van Eyck uit de Sint-Baafskathedraal te Gent. Ainsworth specialiseerde zich in technisch onderzoek van schilderijen. Vanuit haar functie als conservator onderzocht zij, met behulp van speciale apparatuur, de ondertekening van veel schilderijen in de Verenigde Staten en daarbuiten.

Het archief van Maryan Ainsworth bestaat uit de resultaten van veertig jaar technisch kunsthistorisch onderzoek naar honderden schilderijen uit de vijftiende en zestiende eeuw. Het betreft een buitengewoon rijke collectie IRR-materiaal – zowel analoog als digitaal –, dossiers met dia's, foto's en andere onderzoeksgegevens. Het archief besloeg een hele kantooruimte in The Metropolitan Museum of Art. Door Ainsworth's toonaangevende rol binnen de technische kunstgeschiedenis, heeft dit materiaal een grote bekendheid, en het is van onschatbare waarde voor onderzoekers.

Het RKD is de enige plek ter wereld waar een collectie van vergelijkbaar waardevol IRR-materiaal aanwezig is. Zo beheert het RKD de IRR-archieven van zowel Van Asperen de Boer als prof. dr. Molly Faries, een andere pionier op het gebied van infraroodreflectografie. De collectie werd verder verrijkt met de resultaten van het IRR-onderzoek door Margreet Wolters, RKD-conservator Technische Documentatie. Het archief van Maryan Ainsworth is een prachtige aanvulling op de collectie van het RKD. Na zorgvuldige registratie en verpakking door Monica Schwarze, collectiebeheerder, en Ramses van Bragt, procescoördinator acquisitie, is het archief vanuit New York op transport gegaan naar het RKD. Dankzij een gulle bijdrage van de Stichting Vrienden van het RKD zal het materiaal zo snel mogelijk (ook via de website) beschikbaar komen. Hierdoor kan deze unieke en waardevolle collectie door onderzoekers worden geraadpleegd. Het RKD is de Vrienden van het RKD zeer dankbaar voor hun steun.

Het archief op de oorspronkelijke locatie in The Metropolitan Museum of Art met links en midden Maryan Ainsworth en rechts Ramses en Monica van het RKD.

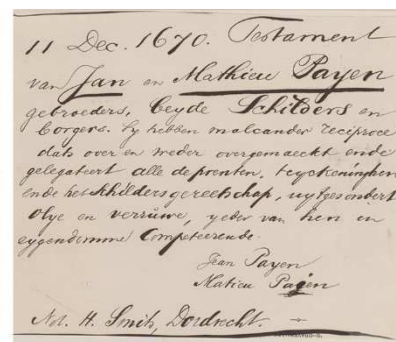
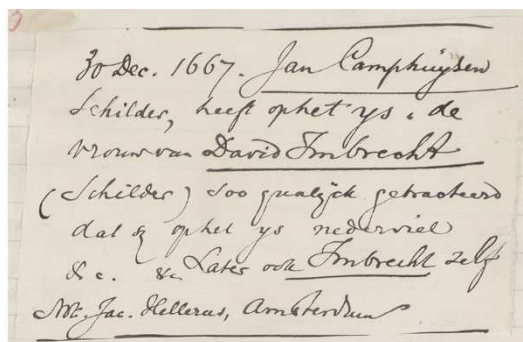
De Stichting Vrienden van het RKD heeft in 2020 bijgedragen aan het Bredius project

Als een van de eerste onderzoekers speurde Abraham Bredius (1855-1946) systematisch in de (toen nog niet openbare) Nederlandse archieven naar levensfeiten over kunstenaars die tussen de late zestiende en het begin van de achttiende eeuw werkzaam waren. Zijn onderzoek resulteerde in tienduizenden excerpten: op kleine strookjes papier genoteerde samenvattingen van evenzevele vermeldingen uit archiefstukken. De door Bredius verzamelde gegevens vormen nog altijd een schat aan informatie en een eerste toegang tot de originele archiefstukken. Tot op heden zijn fotokopieën van de zogeheten Brediusaantekeningen op de studiezaal van het RKD te raadplegen.

Begin 2021 start het RKD in samenwerking met Atlantis Crowdsourcing een project waarbij de tienduizenden excerpten die Bredius met zoveel toewijding maakte, van metadata worden voorzien. Dit houdt in dat het publiek wordt gevraagd om gegevens zoals plaatsnamen, data, persoonsnamen en beroepen te registreren en bovendien het aktetype vast te stellen. Na afloop van het project zullen de afbeeldingen van de afzonderlijke excerpten met de bijbehorende metadata worden overgezet in de database RKDexcerpt, zodat de Brediusaantekeningen online toegankelijk worden.

De data zullen deel gaan uitmaken van het omvangrijke project Golden Agents. De creatieve industrie van de Nederlandse Gouden Eeuw van het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis. Dit project heeft tot doel de creatieve maakindustrie in de Republiek in kaart te brengen door middel van een duurzame digitale infrastructuur. Golden Agents zal verspreide heterogene bronnen via Linked Open Data met elkaar verbinden.

Dit project wordt mede mogelijk gemaakt door bijdragen van de Gravin van Bylandt Stichting, de familiestichting Bredius en de Vrienden van het RKD.

1. Portret van Abraham Bredius (1855-1946), 1905, ontwikkelgelatinezuilverdruk, collectie RKD
2. Excerpt uit het dossier van de Amsterdamse schildersfamilie Imbrecht, collectie RKD, Archief Abraham Bredius
3. Excerpt uit het dossier van de gebroeders Payen uit Dordrecht, collectie RKD, Archief Abraham Bredius

De Stichting Vrienden van het RKD heeft in 2020 bijgedragen aan de herinrichting van het RKD

Het RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis heeft sinds eind 2020 een nieuwe, ruim opgezette publieksruimte. Dankzij de herinrichting is er meer plek om te presenteren, te exposeren en elkaar te ontmoeten. In december opende ook de nieuwe expositie, bestaande uit een vast deel en de wisseltentoonstelling *Aan het werk!* over de diverse werkzaamheden van de kunstenaar en in zijn kielzog de kunsthandelaar en de kunstkenner. Helaas konden de Vrienden hier omwille van de Corona restricties niet bij uitgenodigd worden. Zo gauw het mogelijk is, zal vanzelfsprekend een ontvangst plaatsvinden. Helaas is het RKD voorlopig nog gesloten, waardoor Vrienden of bezoekers de nieuwe publieksruimte of de wisseltentoonstelling *Aan het werk!* nog niet hebben kunnen bezichtigen. Om toch een inkijkje te geven is er een filmpje ter introductie gemaakt. Verschillende medewerkers van het RKD vertellen over de tentoonstelling en de mogelijkheden van de vernieuwde publieksruimte. Hiermee is een nieuwe fase voor het RKD ingezet, passend bij de missie en visie. Het RKD wil verder groeien tot uitnodigend Huis van de Kunstgeschiedenis, waar iedereen die interesse heeft voor de beeldende kunsten van Nederland terecht kan.

De link van het filmpje: <https://youtu.be/tFVO1KHjGWc>

De Stichting Vrienden van het RKD heeft in 2020 bijgedragen aan de restauratiekosten van de schenking door het Mauritshuis

Het RKD ontving eind 2020 een prachtige schenking van het Mauritshuis: 254 vroeg negentiende-eeuwse reproductieprenten en -tekeningen van kunstwerken in de collectie van het Mauritshuis. Deze schenking heeft betrekking op de geschiedenis van het Mauritshuis die van groot belang is voor de kennis over de geschiedenis van de museumcollectie. Het Mauritshuis heeft dit materiaal formeel aan het RKD overgedragen omdat er in het museum geen geschikte faciliteiten zijn om dergelijke werken op papier op verantwoorde wijze te kunnen bewaren en te laten raadplegen door onderzoekers.

De tekeningen en prenten overgedragen door het Mauritshuis, in totaal 254 werken (90 tekeningen en 164 prenten):

1. Een reeks van 90 ontwerptekeningen, vervaardigd door Nicolaus Heideloff (1761-1837), voor de gravures in: J. Steengracht van Oostcapelle, De voornaamste schilderijen van het Koninklijk Kabinet, te 's-Gravenhage, in omtrek gegraveerd, met derzelver beschrijving, Den Haag 1829-1834.
2. Een reeks van 97 losse gravures afkomstig uit dezelfde uitgave, waarin in totaal 99 prenten zijn opgenomen. De prenten naar de tekeningen van Heideloff zijn uitgevoerd door verschillende graveurs. (Beide reeksen hieronder afgekort als 'Steengracht')

3. 64 litho's uit een tweede prentenreeks van schilderijen uit het Mauritshuis: *Souvenir de la Galerie de Peinture du Musée de La Haye: Contenant 70 esquisses tracées d'après les plus beaux tableaux des maîtres les plus célèbres*, Leiden, A. Arnz & Cie, 1847. (Hieronder afgekort als 'Souvenir Arnz')

4. Drie prenten, eveneens van schilderijen uit het Mauritshuis, afkomstig uit een omvangrijke, geïllustreerde uitgave over de hoogtepunten uit Europese musea: A. Réveil, J. Duchesne, *Musée de peinture et de sculpture, ou recueil des principaux tableaux, statues, et bas-reliefs des collections publiques et particulières de l'Europe, dessiné et gravé à l'eau-forte*, Parijs 1828-1829 (Hieronder afgekort als 'Réveil/Duchesne')

Het belang van deze prenten en tekeningen

De prentenseries 'Steengracht' en 'Souvenir Arnz' zijn belangrijke voorbeelden van vroege reeksen illustraties van een museale collectie, bestemd voor een breder, kunstminnend publiek en gepubliceerd toen musea in Nederland nog een tamelijk nieuw verschijnsel waren. Op basis van de gekozen selectie van de uitgebeelde kunstwerken kunnen de prentenreeksen antwoord geven op de vraag welke werken uit de collectie van het Mauritshuis als hoogtepunten werden beschouwd. De reeks geeft inzicht in collectie-, canonvorming en de behoefte om de bekendheid van een museale collectie te vergroten in de vroege negentiende eeuw, en in het Mauritshuis in het bijzonder. De prentenseries zijn tot op heden vrijwel niet onderzocht.

Prent 'Steengracht' met shade

Het unieke van de serie 'Steengracht' is bovendien dat het niet alleen gaat om de prenten bestemd voor de uitgave 'Steengracht', maar ook om de ontwerptekeningen daarvoor – gemaakt in opdracht van de eerste directeur van het Mauritshuis, Johan Steengracht van Oostcapelle (1782-1846).

Het bijzondere van de reeks 'Souvenir Arnz' is dat deze erg zeldzaam is. Terwijl via internet tegenwoordig vrijwel alles binnen enkele muisklikken te vinden is, doet zich de vreemde situatie voor dat over deze uitgave vrijwel geen informatie voorhanden is. De prentenserie is niet aanwezig in de collecties van het RKD, het Rijksmuseum en de KB. Ook Picarta en Worldcat geven geen hits. Via Google zijn slechts enkele verwijzingen gevonden, namelijk naar Duitse verkoopcatalogi van de boekhandel uit 1848, waarin 'Souvenir Arnz' wordt vermeld als nieuwe uitgave.

De drie prenten voor 'Réveil/Duchesne' zijn van kunsthistorisch belang omdat ze tonen welke schilderijen uit de collectie van het Mauritshuis in de vroege negentiende eeuw op Europees niveau als de absolute hoogtepunten werden beschouwd. Uiteraard zal er moeten worden nagegaan of er in de uitgave 'Réveil/Duchesne' nog meer prenten van schilderijen uit het Mauritshuis zijn opgenomen.

De conservering van deze werken op papier werd begin mei 2021 voltooid, waardoor ze bewaard blijven voor toekomstige generaties. Begin 2021 bracht het RKD alle werken bij Hoogduin Papierrestauratoren onder voor conservering. De conservering werd medegefinancierd door het Mauritshuis, Stichting Boek & Wurm en de Vrienden van het RKD.

De Stichting Vrienden van het RKD heeft in 2020 bijgedragen aan de digitalisering van het Bulletin

Het *RKD Bulletin* is een digitaal tijdschrift gepubliceerd door het RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis en verschijnt twee keer per jaar dankzij een jaarlijkse gift van de Vrienden van het RKD (Stichting Cornelis Hofstede de Groot). Het nummer 2018/1 was het laatste analoge nummer van *RKD Bulletin*. Het RKD heeft besloten dit tijdschrift op een andere manier, digitaal, voort te zetten. Het eerste digitale nummer verscheen in 2020.

Het *RKD Bulletin* bevat kunsthistorische bijdragen, geschreven door RKD-medewerkers, geassocieerde en externe onderzoekers, studenten en stagiaires, over actueel RKD-gerelateerd onderzoek over de kunst van de Nederlanden in internationale context en andere kunsthistorische onderwerpen. Daarmee is het niet alleen een podium voor gevorderde onderzoekers, maar ook een proeftuin voor jonge kunsthistorici. Het Bulletin is bedoeld voor een internationaal publiek van conservatoren, wetenschappers, studenten, art professionals en liefhebbers en verschijnt zowel in het Nederlands als in het Engels.

ACTIVITEITEN

Veel voorgenomen activiteiten in 2020 hebben geleden onder de coronapandemie.

Zo kon ook de jaarlijkse Vriendendag geen doorgang vinden.

Het ontbreken van dit jaarlijkse hoogtepunt van de Vrienden werd als een groot gemis ervaren. De Vrienden krijgen op deze middag een exclusieve inblik in de activiteiten van het RKD en deze middagen worden als verbindend beleefd. Het bestuur kijkt met hoop uit naar de toekomst waarin een dergelijke bijeenkomst weer plaats zal kunnen vinden.

Gelukkig hebben er voor de eerste lockdown van 2020 nog drie evenementen plaatsgevonden waar Vrienden ook aan deelgenomen hebben.

Bezoekerscijfers Vrienden bij activiteiten 2020

RKD lezingen	Vrienden	Overige bezoekers	TOTAAL
Symposium Pieter de Hooch – 15 januari	23	81	104
RKD Talk Herman van Bergeijk – 21 januari	3	31	34
RKD Talk Evelien de Visser & Suzanne Veldink – 13 februari	10	27	37
TOTAAL	36	139	175

FINANCIËN

De inkomsten van de Stichting komen uit de jaarlijkse contributie van de leden, rente en dividenden. Uit de lopende inkomsten worden bijdragen gedaan ten behoeve van Vriendenactiviteiten en publicaties. Het vermogen van de stichting wordt belegd in eerste klas effecten, onder het toezicht van de penningmeester die daar tijdens de bestuursvergaderingen over rapporteert. In principe blijft het vermogen in stand. Het vermogen is beschikbaar voor bijzondere aanvragen vanuit het RKD, voor bijvoorbeeld uitbreiding van de collectie door middel van aankopen en voor de organisatie van bijzondere symposia.

Per 1 januari 2020 zijn de contributiekosten van de verschillende lidmaatschappen aangepast en verhoogd. Tevens zijn de lezingen niet meer gratis maar profiteren de leden van 50% korting (ook voor introducés).

Den Haag, 27 mei 2021

Stichting Cornelis Hofstede de Groot / Vrienden van het RKD

Voorzitter: Gajus Scheltema, oud-diplomaat
Penningmeester: Alfons van Gulick, algemeen directeur Nedspice Group
Bestuurslid: Hans Nijstad, partner en senior adviseur UNO bedrijfsadviseurs BV.
Bestuurslid: Daantje Meuwissen, Universitair docent Kunstgeschiedenis Vroegmoderne tijd Vrije Universiteit Amsterdam
Bestuurslid: Baukje Coenen, kunsthistorica, taxateur, consultant Oude Meesters Schilderkunst, Sotheby's France
Bestuurslid: Lea van der Vinde, conservator Mauritshuis
Secretaris: Marie-Françoise Borg, Relatiemanager & Coördinator Fondsenwerving, RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis

JAARREKENING

BALANS

	<u>31 december 2020</u>	<u>31 december 2019</u>
ACTIVA		
Vorderingen	702	-
Effecten	74.462	69.912
Liquide middelen	<u>42.278</u>	<u>52.251</u>
Totaal vlottende activa	<u>117.442</u>	<u>122.163</u>
TOTAAL ACTIVA	<u><u>117.442</u></u>	<u><u>122.163</u></u>
PASSIVA		
Algemene reserve	<u>109.026</u>	<u>108.318</u>
Totaal eigen vermogen	109.026	108.318
Kortlopende schulden	<u>8.417</u>	<u>13.845</u>
Totaal kortlopende schulden	<u>8.417</u>	<u>13.845</u>
TOTAAL PASSIVA	<u><u>117.442</u></u>	<u><u>122.163</u></u>

CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING

	<u>2020</u>	<u>Begroting 2020</u>	<u>2019</u>
BATEN			
Contributies	22.060	20.000	20.475
Overige inkomsten	<u>702</u>	<u>-</u>	<u>495</u>
TOTALE BATEN	<u>22.762</u>	<u>20.000</u>	<u>20.970</u>
LASTEN			
Verstrekte bijdragen i.h.k.v. de doelstellingen	26.000	10.000	19.100
Organisatiekosten	<u>1.522</u>	<u>2.350</u>	<u>7.381</u>
TOTALE LASTEN	<u>27.522</u>	<u>12.350</u>	<u>26.481</u>
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	-4.760	7.650	-5.511
Opbrengsten beleggingen	5.468	6.500	17.633
Rentebaten/-lasten	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>4</u>
EXPLOITATIERESULTAAT	<u>708</u>	<u>14.150</u>	<u>12.126</u>
RESULTAATVERDELING			
Onttrekking resp. toevoeging Algemene reserve	708	14.150	12.126
Onttrekking resp. toevoeging Bestemmingsreserve	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
	<u>708</u>	<u>14.150</u>	<u>12.126</u>